

چکیده فارسی

مقدمه: ایران، یکی از آسیب‌پذیرترین کشورهای جهان در برابر بلایا است. مشارکت دانشگاه‌ها در راستای افزایش سواد سلامت در بلایا می‌تواند نشان از رسالت دانشگاه‌های نسل چهارم باشد، چراکه دانشگاه نسل چهارم، دانشگاهی پاسخگو با مسئولیت اجتماعی است. در این پژوهش تلاش شده با شناسایی نحوه مشارکت دانشگاه‌های خارج از کشور و همچنین وضعیت موجود دانشگاه‌های علوم پزشکی داخل کشور، به ارائه الگویی برای مشارکت دانشگاه‌های علوم پزشکی جهت افزایش سواد سلامت در بلایا پرداخته شود.

روش پژوهش: این پژوهش بصورت ترکیبی در سه مرحله انجام گرفته است. در مرحله اول از طریق مرور نظام‌مند به بررسی چگونگی مشارکت دانشگاه‌های خارج از کشور برای افزایش سواد سلامت بلایا پرداخته شد. در مرحله دوم، با استفاده از روش کیفی، نحوه مشارکت دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور برای افزایش سواد سلامت در بلایا، شناسایی شد. روش نمونه‌گیری در این مرحله، مبتنی بر هدف بود که ۴۰ مصاحبه با ۴۰ نفر متشکل از ۳۰ صاحب‌نظر و ۱۰ نفر از مردم و دانشجویان انجام گرفت. داده گردآوری شده با استفاده از تحلیل چارچوبی و با کمک نرم‌افزار MAXQDA 10 تحلیل شد. به دنبال تحلیل یافته‌های مراحل اول و دوم پژوهش، چهار مؤلفه استخراج و مدل اولیه مشارکت دانشگاه‌ها طراحی گردید. در مرحله سوم پژوهش، اعتبار سنجی مدل اولیه با استفاده از روش دلفی انجام شد و مدل نهایی ارائه شد.

یافته‌ها: به دنبال جستجوی پایگاه‌های اطلاعات داده برای مرور نظام‌مند، ۹۹۷ مقاله، مستندات و متون، شناسایی شدند. معیار ورود متون به مطالعه شامل مطالب منتشر شده مرتبط با موضوع پایان نامه، به زبان انگلیسی و از سال ۲۰۰۰ میلادی تا ۲۰۱۹ به دلیل اهمیت موضوع پس از حادثه ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱ بود. پس از بررسی خلاصه متون، انجام غربالگری نظام‌مند و مطالعه مقالات، ۴۳ مقاله انتخاب گردید که بطور کامل مورد ارزیابی قرار گرفتند. در این مرحله برای گزارش‌دهی، از چک‌لیست PRISMA و برای ارزیابی مطالعات کیفی از چک‌لیست CASP استفاده شد. در پایان ارزیابی، ۱۵ مقاله که تمامی معیارهای ورود به مطالعه را داشتند، انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفتند. تحلیل محتوای مقالات، مؤلفه‌هایی را در مرحله اول پژوهش مشخص کرد. در مرحله دوم پژوهش نیز به دنبال تحلیل چارچوبی یافته‌های حاصل از مطالعه کیفی، مؤلفه‌هایی حاصل گردید. در مجموع، تم‌های به دست آمده از مراحل اول و دوم پژوهش، شامل ۴ تم اصلی بصورت تم آموزش و پژوهش، تم مشارکت و همکاری، تم توانمندسازی و تم اعتلای بستر فرهنگی بدست آمدند. پس از استخراج تم‌ها و مؤلفه‌ها، مدل اولیه طراحی شد. سپس در مرحله سوم پژوهش، اعتبارسنجی مدل با استفاده از روش دلفی انجام گرفت که اجماع نظر بیش از ۷۵ درصد صاحب‌نظران شرکت کننده در دور اول را در پی داشت و باعث شد تمامی مؤلفه‌های مدل پیشنهادی مورد قبول واقع شده و مدل نهایی تأیید و ارائه گردد.

نتیجه‌گیری: افزایش سواد سلامت در بلایا، نقش کلیدی در آمادگی، افزایش تاب‌آوری، کاهش خطر بلایا، کاهش آسیب پذیری و مدیریت جامعه محور بلایا را به دنبال دارد. مشارکت دانشگاه‌های نسل سوم و چهارم با ذینفعان، فرصتی ویژه برای توانمندسازی مدیران، سیاست‌گذاران، دانشگاهیان، کارکنان، آحاد مردم و جامعه فراهم می‌کند. به همین دلیل، استفاده از الگویی منطبق با بستر فرهنگی کشور برای مشارکت دانشگاه‌ها در افزایش سواد سلامت در بلایا ضروری است.

کلمات کلیدی: مشارکت دانشگاه‌ها، سواد سلامت در بلایا، کاهش خطر بلایا، مدیریت خطر بلایا